

Historia

Medeltiden

BEDÖMNINGSANVISNINGAR TILL BEDÖMNINGSSTÖD I ÅRSKURS 4-6

Prov som återanvänds av Skolverket omfattas av sekretess enligt 17 kap. 4§ offentlighets- och sekretesslagen.

Detta prov återanvänds av Skolverket t.o.m 2022-01-30

Medeltiden

Skolverket

Inledning	2
1. Allmän information	3
Bedömningsstödet koppling till kursplanen	3
Principer för bedömning i bedömningsstödet	4
2. Bedömningsanvisningar	6
Läsanvisning	6
Uppgift 1 – Medeltiden som tidsbegrepp	7
Uppgift 2 – Människors möten under medeltiden	8
Uppgift 3 – Föremål som historiska källor	10
Uppgift 4 – Lagar som historiska källor	12
Uppgift 5 – Att använda flera historiska källor	15
Uppgift 6 – Kvinnor och män på medeltiden	18
Uppgift 7 – Kristendomen i Norden	20
Uppgift 8 – Digerdöden	24
Uppgift 9 – Livet på landsbygden under medeltiden	27
Uppgift 10 – Utvecklingslinjer i Norden under medeltiden	31
3. Resultatsammanställning och underlag för återkoppling	33
Hur kan resultaten tolkas?	33
Ett exempel på ifylld resultatsammanställning	33
Formulär för sammanställning på gruppnivå	34
Formulär för sammanställning av elevresultat	35

Inledning

Det här häftet ska användas vid bedömningen av uppgifterna som ingår i bedömningsstödet ”Medeltiden” i historia i årskurserna 4-6. Häftet består av tre kapitel. Inledningsvis finns information om bedömningsstödet koppling till kursplanen och allmänna principer för bedömningen av uppgifterna (kapitel 1). Sedan följer anvisningar för att bedöma elevernas prestationer på uppgifterna samt exempel på bedömda elevlösningar med bedömningskommentarer (kapitel 2). Det tredje kapitlet innehåller en beskrivning av hur resultatet kan sammanställas och exempel på hur resultatet kan återkopplas (kapitel 3). Det avslutande kapitlet innehåller också formulär för sammanställning av elevresultat.

1. Allmän information

Bedömningsstödet är utformat för att ge stöd för bedömningen av elevens kunskaper i relation till kunskapskraven i historia i årskurs 6. Beskrivningen av progressionen i uppgifterna och exemplen på elevprestationer utgår genomgående från kunskapskraven i årskurs 6. Bedömningsstödet kan även användas i årskurserna 4 och 5, då hänsyn tas till elevens kunskapsutveckling vid bedömningsstödet genomförande.

Bedömningsstödet koppling till kursplanen

Förmågor

Bedömningsstödet tar sin utgångspunkt i elevens förmåga att

- använda en historisk referensram som innefattar olika tolkningar av tidsperioder, händelser, gestalter, kulturmöten och utvecklingslinjer,
- kritiskt granska, tolka och värdera källor som grund för att skapa historisk kunskap,
- använda historiska begrepp för att analysera hur historisk kunskap ordnas, skapas och används.

Centralt innehåll

Bedömningsstödet behandlar följande centrala innehåll:

- Nordens kulturmöten med övriga Europa och andra delar av världen genom ökad handel och migration, till exempel genom vikingatidens resor och medeltidens handelssystem.
- De nordiska staternas bildande.
- Kristendomens införande i Norden. Religionens betydelse för kulturer och stater i Sverige och de övriga nordiska länderna samt konsekvenser av dessa förändringar för olika människor och grupper.
- Vad arkeologiska fynd, till exempel myntskatter och fynd av föremål från andra kulturer kan berätta om kulturmöten och om likheter och skillnader i levnadsvillkor för barn, kvinnor och män.
- Vad begreppen förändring, likheter och skillnader, kronologi, orsak och konsekvens, källor och tolkning betyder och hur de används i historiska sammanhang.
- Tidsbegreppen vikingatiden, medeltiden, stormaktstiden och frihetstiden samt olika syn på deras betydelser.

Kunskapskrav

Bedömningsstödet är utformat för att ge underlag för bedömning av följande delar av kunskapskraven i historia för årskurs 6:

- Eleven har **grundläggande/goda/mycket goda** kunskaper om historiska förhållanden, skeenden och gestalter under olika tidsperioder. Eleven visar det genom att föra **enkla och till viss del/utvecklade och relativt väl/välutvecklade och väl** underbyggda resonemang om orsaker till och konsekvenser av samhällsförändringar och människors levnadsvillkor och handlingar. Eleven kan undersöka utvecklingslinjer inom kulturmöten, migration, politik och levnadsvillkor och beskriver då **enkla/förhållandevis komplexa** samband mellan olika tidsperioder.
- Eleven kan använda historiskt källmaterial för att dra enkla slutsatser om människors levnadsvillkor, och för då **enkla/utvecklade/välutvecklade** resonemang om källornas användbarhet.
- I studier av historiska förhållanden, skeenden och gestalter såväl som vid användning av källor och i resonemang om hur historia används kan eleven använda historiska begrepp på ett i **huvudsak** fungerande sätt.

Kommentar

Det här bedömningsstödet ger alltså underlag för att bedöma delar av kunskapskraven. Av protokollet för sammanställning av resultaten längst bak i detta häfte framgår bedömningsstödet täckning av kunskapskraven.

Principer för bedömning i bedömningsstödet

Varje enskild uppgift är konstruerad för att ge belägg för kunskaper inom en viss del av kunskapskraven på olika kvalitativa nivåer. Uppgifter kan visa belägg för kunskaper på en eller flera nivåer. Detta beror på uppgiftens svårighetsgrad, som har fastställts efter analyser av elevsvar på utprovningar. Vilken eller vilka nivåer som uppgifterna kan visa belägg för framkommer tydligt i bedömningsanvisningen för respektive uppgift.

En princip för bedömningen av uppgiftslösningarna är deras **bredd** och **djup**.

Elevsvar som visar på bredd kännetecknas av att vara mer innehållsrika. Om uppgiften exempelvis handlar om att ange orsaker till en konflikt identifierar eleven i ett breddat svar flera rimliga konfliktorsaker.

En uppgiftslösning kan också vara fördjupad genom att innehålla förklaringar, motiveringar eller konkreta exempel. I fallet med ett orsaksresonemang om en konflikt innebär det att eleven kan förtydliga orsakerna och underbygga sitt svar med hjälp av kunskaper om *historiska saksförhållanden*. Ibland kan det också handla om att eleven i sitt svar kan *motivera* eller *förklara* varför en orsak skulle kunna uppfattas som viktigare än en annan, eller att eleven med *konkreta exempel* visar förståelse för att en händelse, ett skeende eller en aktör kan beskrivas eller uppfattas på olika sätt.

Identifiera och beskriva - två centrala ord i beskrivningen av progressionen

Till varje uppgift hör en beskrivning av progressionen i elevsvar, presenterade i en matris. På många uppgifter med öppet frågeformat används orden **identifiera** och **beskriva**.

- Med identifiera avses att eleven *tydligt kan urskilja och ange* en eller flera efterfrågade orsaker, konsekvenser, förändringar eller likheter.
- Med beskriva avses att eleven kan ange förklaringar/motiveringar/konkreta exempel/historiska sakförhållanden. Vad som avses beskrivs i respektive matris.

Historiska sakförhållanden

Med historiska sakförhållanden menas ett innehåll i svaret som tillför ytterligare information och som har en relevant historisk förankring. Ett exempel kan vara att en elev ombeds förklara varför vikingatiden egentligen inte passar som namn för tidsperioden och svarar att ”alla var inte vikingar”. Här identifieras en rimlig orsak och svaret kan därmed bedömas som ett enkelt resonemang. Eleven fortsätter dock och fördjupar sitt svar genom att lägga till förklaringar och motiveringar som innehåller historiska sakförhållanden. Ett exempel är ”de allra flesta var oskyldiga bönder som arbetade på sina åkrar”. Genom att förklara att vikingatiden var ett bondedominerat samhälle används ett historiskt sakförhållande som gör svaret mer relevant och fylligt och som visar på en högre grad av förståelse för begreppet och tidsperioden än om orsaken hade fått stå för sig själv.

Elevers svar kan vara svårbedömda när det gäller historiska sakförhållanden. Det gäller i de fall då svaret visserligen innehåller rimliga påståenden i förhållande till uppgiften (och därmed ger belägg för kunskaper på en viss nivå) men där det samtidigt finns utsagor om sakförhållanden som är direkt felaktiga eller i vart fall mycket tveksamma. Bedömningsstödsgruppens utgångspunkt vid bedömning har varit att något eller några felaktiga sakförhållanden kan få förekomma. De får däremot inte vara av den art att det är uppenbart att eleven inte förstår eller har kunskap om grundläggande förutsättningar för de händelser, tidsperioder och begrepp som uppgiften handlar om.

2. Bedömningsanvisningar

I det här kapitlet finns anvisningar för bedömningen av uppgifterna i bedömningsstödet.

Läsanvisning

Bedömningsanvisningarna för respektive uppgift har en gemensam struktur:

- Formulering av uppgiften
- Uppgiftens utgångspunkt
- Bedömningen utgår från följande del av kunskapskraven
- Bedömningsaspekter och progression
- Exempel på rimligt innehåll i elevsvar
- Exempel på bedömda autentiska elevsvar med tillhörande kommentarer.

Den första punkten återger uppgiftens formulering, medan den andra orienterar om uppgiftens koppling till det centrala innehållet, och den tredje anger vilken del av kunskapskraven som uppgiften bedöms utifrån. Bedömningsaspekterna preciserar vilket innehåll och vilka kvaliteter som ska bedömas i elevernas svar. Uppgiftens progression presenteras i en bedömningsmatris. Matrisen beskriver elevlösningars kvaliteter på olika nivåer utifrån de värdeuttryck som finns i den aktuella delen av kunskapskraven.

För uppgifter med öppet frågeformat finns dessutom ett antal konkreta exempel på ett rimligt innehåll i elevernas svar, samt ett antal autentiska elevsvar som är bedömda och kommenterade. Kommentarererna konkretiserar bedömningsmatrisens innehåll i relation till elevsvaren.

INSTRUKTIONER FÖR BEDÖMNING AV UPPGIFT 1-10

Uppgift 1 – Medeltiden som tidsbegrepp

Formulering av uppgiften

a) Vilken av följande tidsperioder brukar kallas för medeltiden i Sverige?

- Perioden cirka 350 – 1520.
- Perioden cirka 750 – 1520.
- Perioden cirka 1050 – 1520.
- Perioden cirka 1350 – 1520.

b) Vilken av följande förändringar hör ihop med medeltidens början i Sverige?

- Många människor blev kristna.
- Birger jarl grundade Stockholm.
- Människor började odla.
- Riddare började användas i krig.

c) Vilken av följande förändringar hör ihop med medeltidens slut i Sverige?

- Finland blev en del av Sverige.
- Det blev frivilligt att höra till kyrkan.
- Gustav Vasa tog makten över Sverige.
- Pestsjukdomarna upphörde helt.

Uppgiftens utgångspunkt

- Tidsbegreppen vikingatiden, medeltiden, stormaktstiden och frihetstiden samt olika syn på deras betydelser.

Bedömningen utgår från följande del av kunskapskraven:

I studier av historiska förhållanden, skeenden och gestalter såväl som vid användning av källor och i resonemang om hur historia används kan eleven använda historiska begrepp på ett **i huvudsak** fungerande sätt.

Bedömningsaspekter och progression

I vilken utsträckning eleven

- identifierar den tidsperiod som kallas medeltiden i svensk historia
- identifierar förändringar som tidsmässigt hör ihop med medeltidens början och slut i Sverige

I huvudsak fungerande sätt	Relativt väl fungerande sätt	Väl fungerande sätt
2-3 rätta svar		

Uppgift 2 – Människors möten under medeltiden

Formulering av uppgiften

- a) Genom Hansan möttes människor från olika länder. Ge ett exempel på varför de möttes.
- b) Genom Kalmarunionen möttes människor från olika länder. Ge ett exempel på varför de möttes.

Uppgiftens utgångspunkt

- Nordens kulturmöten med övriga Europa och andra delar av världen genom ökad handel och migration, till exempel genom vikingatidens resor och medeltidens handelssystem.

Bedömningen utgår från följande del av kunskapskraven:

Eleven har **grundläggande/goda** kunskaper om historiska förhållanden, skeenden och gestalter under olika tidsperioder. Eleven visar det genom att föra **enkla och till viss del/utvecklade och relativt väl** underbyggda resonemang om orsaker till och konsekvenser av samhällsförändringar och människors levnadsvillkor och handlingar.

Bedömningsaspekter och progression

I vilken utsträckning eleven

- identifierar rimliga exempel på hur Hansan och Kalmarunionen bidrog till ökade kontakter mellan människor från olika länder

Enkla och till viss del underbyggda resonemang	Utvecklade och relativt väl underbyggda resonemang	Välutvecklade och väl underbyggda resonemang
Eleven identifierar ett rimligt exempel på en av delfrågorna.	Eleven identifierar rimliga exempel på båda delfrågorna.	

Exempel på rimligt innehåll i elevsvar:

- Hansan:** möten som har med **handel** att göra. Exempel på sådana kan vara: ekonomiska transaktioner; handelsresor; människors migration mellan hansestäder till följd av något av det tidigare nämnda.
- Kalmarunionen:** möten som har med **politiska** förhållanden att göra. Exempel på sådana kan vara: soldater/knektar som upprätthöll ordningen; fogdar som drev in skatt; förhandlingar och sammanträden mellan representanter för de riken som ingick i unionen; människors migration till andra nordiska länder till följd av något av det tidigare nämnda.

Kommentar till beskrivningarna

Svaren ska ta fasta på hur Hansan och Kalmarunionen bidrog till ökade kontakter mellan människor. Det kan handla om fredliga och vardagliga möten men också om konfrontationer och konflikter.

Exempel på elevsvar:

Elevsvar som inte motsvarar enkelt resonemang

- a) Folk möttes och prata om reglerna.
- b) För att förhandla.

Bedömningskommentar:

Dessa svar är för allmänt hållna och ospecifika för att anses som rimliga svar. Det första alternativet saknar tydlig hänvisning till handel och det andra till politik: vilka är "reglerna" och vad det var man förhandlade om?

Elevsvar med enkelt och till viss del utvecklat resonemang

- a) När dom åkte till andra länder och handlade träffade dom andra på marknaden.
- b) -

Bedömningskommentar:

Svaret innehåller ett rimligt exempel, att "dom åkte till andra länder och handlade". Även om svaret är otydligt (vem är "dom" och "dom andra?") visar det på kännedom om Hansans betydelse för handel och de möten som handeln ledde till.

Elevsvar med utvecklat resonemang

- a) Hansan var en "handels klubb" så människor möttes genom att t ex köpa varor av varandra.
- b) Eftersom Kalmarunionen förenade tre kungariken så t ex rikenas soldater sammarbeta.

Bedömningskommentar:

I det här svaret har båda dellösningar bedömts som rimliga. Det första delsvaret kopplar Hansan till möten genom handel. Det andra delsvaret knyter Kalmarunionen till politiska förhållanden.

Uppgift 3 – Föremål som historiska källor

Formulering av uppgiften

Använd källorna 1-7 från medeltidens Sverige. Vad kan du få reda på?

Jag kan få reda på att...	Ja, det kan jag få reda på.	Nej, det kan jag inte få reda på.
... de flesta spelade tärning.		X
... det fanns människor som kunde bygga med tegel.	X	
... det var fler som spelade flöjt än som spelade mungiga på medeltiden.		X
... hästkött var en vanlig typ av mat.		X
... Sverige hade kontakt med ett annat land.	X	
... människor skötte om hästar.	X	
... rika människor hade ljusstakar av metall.		X
... alla hus i staden var byggda av tegel.		X

Uppgiftens utgångspunkt

- Vad arkeologiska fynd, till exempel myntskatter och fynd av föremål från andra kulturer kan berätta om kulturmöten och om likheter och skillnader i levnadsvillkor för barn, kvinnor och män.

Bedömningen utgår från följande del av kunskapskraven:

Eleven kan använda historiskt källmaterial för att dra enkla slutsatser om människors levnadsvillkor, och för då **enkla/utvecklade** resonemang om källornas användbarhet.

Bedömningsaspekter och progression

I vilken utsträckning eleven

- identifierar rimliga slutsatser utifrån de givna källorna
- använder källkritiska resonemang för att avgöra vilka slutsatser som är rimliga

Enkla resonemang	Utvecklade resonemang	Välutvecklade resonemang
5-6 rätt	7-8 rätt	

Uppgift 4 – Lagar som historiska källor

Formulering av uppgiften

Visa att Kim har rätt med hjälp av källorna 8, 9 och 10.

Uppgiftens utgångspunkt

- Vad arkeologiska fynd, till exempel myntskatter och fynd av föremål från andra kulturer kan berätta om kulturmöten och om likheter och skillnader i levnadsvillkor för barn, kvinnor och män.

Bedömningen utgår från följande del av kunskapskraven:

Eleven kan använda historiskt källmaterial för att dra enkla slutsatser om människors levnadsvillkor, och för då **enkla/utvecklade/välutvecklade** resonemang om källornas användbarhet.

Bedömningsaspekter och progression

I vilken utsträckning eleven

- resonerar om hur Kims slutsats kan dras utifrån källorna
- visar hur källorna kan kombineras för att underbygga en slutsats

Enkla resonemang	Utvecklade resonemang	Välutvecklade resonemang
Eleven identifierar ett rimligt exempel ur en av källorna som stöd för Kims slutsats.	Eleven beskriver två rimliga exempel ur två av källorna som stöd för Kims slutsats. Beskrivningen innehåller konkreta hänvisningar till källornas innehåll.	Eleven ger en rimlig beskrivning av hur alla tre källorna kan användas som stöd för Kims slutsats. Beskrivningen innehåller konkreta hänvisningar till källornas innehåll. Av svaret framgår antingen skillnaden i lagar mellan städer och landsbygd, eller skillnaden i tid mellan Västgöotalagen och Magnus Erikssons lagar.

Exempel på rimligt innehåll i elevsvar:

- **Västgötalagen:** människor tycks ha värderats olika på grund av *härkomst* (västgöte, svensk, dansk etc), *status* (fri/träl) och *egenskaper* (riktigt bra träl/träl). Däremot är omständigheter (mord på krogen) inte ett skäl som kan ligga till grund för Kims slutsats.
- **Magnus Erikssons landslag:** söner och döttrar tycks i samband med arv ha värderats olika med utgångspunkt i deras kön.
- **Magnus Erikssons landslag och Magnus Erikssons stadslag:** människor tycks ha värderats olika beroende på om de bodde i städer eller på landsbygden; det fanns olika arvsregler (med utgångspunkt i barnens kön) i städer och på landsbygden.
- Källorna är från olika tider, och gällde på olika platser.

Exempel på elevsvar:

Elevsvar som inte motsvarar enkelt resonemang

lagarna kanske hade olika lagar på grund av hur man såg ut om man var Man eller Kvinna, god eller ond, rik eller fattig.

Bedömningskommentar:

Visserligen finns en rimlig skillnad hämtad från Magnus Erikssons landslag (skillnad på grund av kön) men svaret är för allmänt hållet, det hänvisar inte till det lagtexten tar upp (arv). Detta intryck stärks av att de andra exemplen ("god eller ond, rik eller fattig") saknar ett innehållsligt samband med de andra lagtexterna.

Elevsvar med enkelt resonemang

jag tror att Kim har rätt för på en källa så ärver sonen mer än Dottern.

Bedömningskommentar:

Eleven identifierar ett rimligt exempel ur en av källorna, att döttrar ärvde mindre än söner enligt Magnus Erikssons landslag.

Elevsvar med utvecklat resonemang

1. tex. i källa 8 där det står att om man dödar en riktigt bra träl så var man tvungen att betala 4 Mark men om man dödade en "sämre" träl så skulle man bara betala 3 mark.

2. Te.x på källa 10 alltså från Magnus Erikssons landslag så står det att om en bonde eller hans fru dör och så har de en pojke och en flicka så ska pojken ärva två tredjedelar och flickan en tredjedel. Snacka om att de värderas olika!

Bedömningskommentar:

Eleven beskriver två rimliga exempel ur två olika källor, Västgöotalagen (olika värden på trälarna beroende på deras egenskaper) och Magnus Erikssons landslag (olika värden på grund av kön). Beskrivningarna konkretiseras med hjälp av hänvisning till de båda lagarnas formuleringar: "man var tvungen att betala 4 mark men om man dödade en "sämre" träl så skulle man betala 3 mark." respektive "har de en pojke och en flicka så ska pojken ärva två tredjedelar och flickan en tredjedel".

Elevsvar med välutvecklat resonemang

Kim kunde lista ut att människor värderades olika under medeltiden för att det är 3 olika källor. Lagarna visar tydligt att människor har olika värden. När man dödar en fri man så måste man betala 21 mark. Men när man dödar en träl måste man betala 3 mark. Enligt stadslagen ärver dottern och sonen lika mycket. Men i landslagen ärver sonen $\frac{2}{3}$ och dottern $\frac{1}{3}$. (Om man har både son och dotter.) De har olika lagar på de som bor på landsbygden och i staden.

Bedömningskommentar:

Eleven beskriver hur alla tre källorna kan användas för att ge stöd åt slutsatsen att människor verkade värderas olika: Västgöotalagen genom exemplet med fria/trälarna och Magnus Erikssons landslag för arv efter kön. Skillnaden mellan de som bodde i städer och de som bodde på landsbygden framgår genom elevens kommentar att det fanns olika lagar för olika människor.

Uppgift 5 – Att använda flera historiska källor

Formulering av uppgiften

Förklara varför det är bra att använda flera historiska källor.

Uppgiftens utgångspunkt

- Vad arkeologiska fynd, till exempel myntskatter och fynd av föremål från andra kulturer kan berätta om kulturmöten och om likheter och skillnader i levnadsvillkor för barn, kvinnor och män.
- Vad begreppen förändring, likheter och skillnader, kronologi, orsak och konsekvens, källor och tolkning betyder och hur de används i historiska sammanhang.

Bedömningen utgår från följande del av kunskapskraven:

Eleven kan använda historiskt källmaterial för att dra enkla slutsatser om människors levnadsvillkor, och för då **enkla/utvecklade/väluvecklade** resonemang om källornas användbarhet.

Bedömningsaspekter och progression

I vilken utsträckning eleven

- beskriver rimliga skäl till att det är bättre att använda flera källor för att få fram historiska kunskaper
- ger exempel på vilka problem som kan finnas med att bara använda en källa
- använder sig av historiska exempel

Enkla resonemang	Utvecklade resonemang	Väluvecklade resonemang
Eleven identifierar ett rimligt skäl till att det är bättre att använda flera källor.	Eleven beskriver ett rimligt skäl till att det är bättre att använda flera källor. Skälet behandlar innebörden av tendens eller innebörden av oberoende eller eleven använder ett konkret historiskt exempel för att motivera och förklara sitt svar.	Eleven beskriver två rimliga skäl till varför det är bättre att använda flera källor. Ett av skälen behandlar innebörden av tendens eller innebörden av oberoende och eleven använder ett konkret historiskt exempel för att motivera och förklara sitt svar.

Exempel på rimligt innehåll i elevsvar

- Flera källor kan **täcka större områden**, visa på **nyanser**, **motverka ensidighet** (tendens), kunskapen från en källa kan **bekräftas** eller **ifrågasättas** av andra (oberoende) källor, flera källor kan också ge flera olika **perspektiv** på samma historiska händelse. Färre källor ger på motsvarande sätt begränsningar: osäkerheten och risken för ensidighet och smala perspektiv ökar.
- Innebörden av **tendens** handlar om förståelse för att källor nästan alltid är tendentiösa (vinklade ur någons perspektiv). Flera källor synliggör vilka tendenser som finns. Om det finns flera av varandra **oberoende** källor (exempelvis där två eller flera uppgiftslämnare inte känner till varandra) ökar sannolikheten för att flera källor kan ge trovärdig information.

Exempel på elevsvar

Elevsvar som inte motsvarar enkelt resonemang

Om det står i en källa de använde inga tegelstenar och på andra står det de använder tegelstenar då ska man tro på den som har mer ja eller nej. Därför att en hade fel men den andra hade rätt.

Bedömningskommentar:

Elevsvaret identifierar inget rimligt skäl till varför det är bättre att använda fler källor. Hur det kommer sig att en källa ”som har mer ja eller nej” är mer tillförlitlig framgår inte av svaret. Att enbart konstatera att historiska källor har ”rätt” eller ”fel” är inte heller att anse som rimliga skäl.

Elevsvar med enkelt resonemang

Om man bara använder en källa och man inte jämför med andra källor så kan en källa vara osanning och man kan ha fel. Men om man jämför med olika källor och de flesta har samma svar då kan de källorna vara sant.

Bedömningskommentar:

Eleven svar bygger på föreställningen om att källkritik i historia handlar om att ta reda på vilken källa som är ”osanning” och vilken som är ”sant”. Men samtidigt innehåller svaret andra kvaliteter. Det viktigaste är att eleven identifierar ett rimligt skäl till att det kan finnas problem med en enda källa, att sannolikheten att ”man kan ha fel” blir större. Resonemanget om jämförelser ”med olika källor” visar också förståelse för att källor kan bekräfta varandra. Däremot redovisar eleven ingen kunskap om att de i så fall måste vara oberoende av varandra.

Elevsvar med utvecklat resonemang

För att källor är som ett pussel om man skippar en pusselbit blir det svårare att se bilden men om man har alla pusselbitar så ser man det bra. T ex om man hittar en mursten men skippar mursleven så är det svårare att lista ut att det fanns betong mellan murstenarna.

Bedömningskommentar:

Jämförelsen med att lägga pussel fungerar bra som förklaring till varför tillgång till flera historiska källor är bättre: man får en mer heltäckande bild. Eleven använder ett historiskt exempel med en mursten och en murslev för att konkretisera sitt resonemang. Svaret saknar dock resonemang om innebörden av tendens eller oberoende.

Elevsvar med välutvecklat resonemang

Om du finner bara en trä skål från 1300-talet. Kan du då veta att alla använde såna nej. För att du bara fann en enstaka sak men finner du likadana fynd på andra ställen kan det vara så.

En källa = tveksamt. många källor som pekar på samma sak = trovärdigt. DOCK måste man kolla upp saker noga man vill ju inte ha en repris av piltow.

Bedömningskommentar:

Med utgångspunkt i ett konkret exempel, en träskål från 1300-talet, visar eleven varför flera historiska källor är bra för den som ska dra slutsatser. Det finns två skäl angivna i svaret: flera fynd av samma eller ett liknande föremål kan ge bredare kunskaper (exempelvis hur vanligt något är), och flera fynd kan bekräfta kunskaper (göra det mer trovärdigt). Eleven visar också förståelse för att källor behöver vara oberoende av varandra genom att lyfta fram att fynden behöver göras ”på andra ställen”. Svaret avslutas även med ett andra konkret exempel där eleven hänvisar till den så kallade ”Piltownmänniskan” (en omtalad källförfälskning med hjälp av flera olika fossilfynd från Piltown i Storbritannien 1912 och som avslöjades som en bluff först 1949). Detta exempel hade inte varit nödvändigt för att resonemanget skulle ha bedömts som välutvecklat.

Uppgift 6 – Kvinnor och män på medeltiden

Formulering av uppgiften

Vad fick kvinnor och män göra under medeltiden? Sätt kryss i rätt rutor.

	Bara kvinnor fick...	Bara män fick...	Både män och kvinnor fick...
... bli riddare.		X	
... styra över ett rike.			X
... leva i kloster.			X
... bli präst.		X	
... bli barnmorska.	X		
... sälja mat.			X

Uppgiftens utgångspunkt

- Kristendomens införande i Norden. Religionens betydelse för kulturer och stater i Sverige och de övriga nordiska länderna samt konsekvenser av dessa förändringar för olika människor och grupper.
- Vad begreppen förändring, likheter och skillnader, kronologi, orsak och konsekvens, källor och tolkning betyder och hur de används i historiska sammanhang.

Bedömningen utgår från följande del av kunskapskraven:

Eleven har **grundläggande/goda** kunskaper om historiska förhållanden, skeenden och gestalter under olika tidsperioder. Eleven visar det genom att föra **enkla och till viss del/utvecklade och relativt väl** underbyggda resonemang om orsaker till och konsekvenser av samhällsförändringar och människors levnadsvillkor och handlingar.

Bedömningsaspekter och progression

I vilken utsträckning eleven

- identifierar likheter och skillnader i mäns och i kvinnors verksamheter under medeltiden

Enkla och till viss del underbyggda resonemang	Utvecklade och relativt väl underbyggda resonemang	Välutvecklade och väl underbyggda resonemang
4-5 rätt	6 rätt	

Uppgift 7 – Kristendomen i Norden

Formulering av uppgiften

- Förklara hur kristendomen spreds till människor i Norden. Ge två exempel.
- Förklara hur kyrkan fick pengar och annan rikedom. Ge två exempel.
- Förklara varför klostren var viktiga. Ge två exempel.

Uppgiftens utgångspunkt

- Kristendomen införande i Norden. Religionens betydelse för kulturer och stater i Sverige och de övriga nordiska länderna samt konsekvenser av dessa förändringar för människor och grupper.

Bedömningen utgår från följande del av kunskapskraven:

Eleven har **grundläggande/goda/ mycket goda** kunskaper om historiska förhållanden, skeenden och gestalter under olika tidsperioder. Eleven visar det genom att föra **enkla och till viss del/utvecklade och relativt väl/välutvecklade och väl** underbyggda resonemang om orsaker till och konsekvenser av samhällsförändringar och människors levnadsvillkor och handlingar.

Bedömningsaspekter och progression

I vilken utsträckning eleven

- ger rimliga förklaringar till hur kristendomen spreds till och/eller accepterades och spreds inom Norden
- ger rimliga förklaringar till hur kyrkan fick rikedomar
- ger rimliga förklaringar till hur klostren var viktiga

Enkla och till viss del underbyggda resonemang	Utvecklade och relativt väl underbyggda resonemang	Välutvecklade och väl underbyggda resonemang
Eleven ger sammanlagt två rimliga förklaringar.	Eleven ger sammanlagt fyra rimliga förklaringar. Förklaringarna ska finnas i alla tre delfrågor.	Eleven ger sex rimliga förklaringar.

Exempel på rimligt innehåll i elevsvar:

- Kristendomens spridning:** Missionärer spred kristendom genom resor till Norden, kungarna övertygades att bli kristna, kyrkan gav kungarna hjälp om de blev kristna, kungarna använde sin makt för att tvinga människor att bli döpta, vikingatidens resor ledde till att nordbor anammade kristendomen.
- Kyrkans rikedomar:** Kyrkan hade rätt att ta ut tionde/skatt. Kyrkan genom-

förde handel med avlatsbrev. Kyrkan erhöll arv via testamente, fick förläningar/gåvor från kungen/adelsmän. Kyrkan lånade ut pengar och utsäde i utbyte mot jord som säkerhet. Kyrkan tog upp kollekt.

- **Klostrens betydelse:** Klostren tillhandahöll sjukvård, utbildning, härbärge till resande, fattigvård, kunskaper om kristendomen. De kunde sprida praktiska kunskaper om odlingsteknik, grödor, kryddor och medicinalväxter och gav troende möjlighet att utöva sin religion. Klostren gav både män och kvinnor möjlighet att undkomma icke önskvärda äktenskap.

Exempel på elevsvar:

Elevsvar som inte motsvarar enkelt resonemang

a) en person var trött på att vikingarna plundra hela tiden [Ej rimlig förklaring]

a) - [Inget svar]

b) dom tog värdesaker av bönder och dom rika [Ej rimlig förklaring]

b) alla kom till kyrkan [Ej rimlig förklaring]

c) dom hade örter [Ej rimlig förklaring]

c) Dom gjorde mediciner av örterna. [Rimlig förklaring]

Bedömningskommentar:

I sitt sista exempel på delfråga c ger eleven en rimlig förklaring som utgår från klostrens medicinska verksamhet. De övriga delsvaren är antingen för vaga, helt felaktiga eller utan svar. Av svaret på delfråga a framgår inte vem som ”blev trött” – är det en viking som blir omvänd eller handlar det om motiv till att sända missionärer mot norr? Svaren på delfråga b är inte heller godtagbara: kyrkan ”tog” inte värdesaker, den fick värdesaker och hade enligt lagen rätt att ta ut skatt. Att ”alla kom till kyrkan” visar inte hur kyrkan fick inkomster. Det första exemplet på delfråga c är inte godtagbart som ensamt svar, örternas värde framgår först av det sista (och godtagbara) svaret. Sammantaget innehåller svaret alltså bara ett rimligt svar.

Elevsvar med enkelt och till viss del underbyggt resonemang

- a) Att det kom människor kommer från ett annat land. [EJ rimlig förklaring]
- a) Att det byggdes kyrkor i Norden. [EJ rimlig förklaring]
- b) Att bönderna betalade var tionde i skatt [Rimlig förklaring]
- b) Att man kunde ge saker till kyrkan om man hade gjort något fel. [Rimlig förklaring]
- c) Att det fanns sjukhus där om man var sjuk. [Rimlig förklaring]
- c) Det fanns rum som man kunde sova där. [Ej rimlig förklaring]

Bedömningskommentar:

Förklaringarna på delfråga a har inte bedömts som godtagbara: båda de alternativ som anges är för allmänt och vagt formulerade för att de ska visa hur kristendomen spreds. På delfråga b ges dock två rimliga förklaringar, tionde och gåvor till kyrkan ”om man hade gjort något fel”. Även på delfråga c innehåller svaret en rimlig förklaring, om klostrens sjukvård. Deras funktion som härbärgen framgår däremot inte tydligt i det sista exemplet. (Nästan alla hus har rum som det går att sova i.) Sammantaget innehåller svaret alltså tre rimliga förklaringar, det hade räckt med två för ett enkelt och till viss del underbyggt resonemang.

Elevsvar med utvecklat och relativt väl underbyggt resonemang

- a) Det kom kristna till Norden och försökte föra över kristendomen. [Rimlig förklaring]
- a) Kungen satte lag på att alla skulle vara kristna. [Rimlig förklaring]
- b) Man skattade ett tionde till kyrkan om man var ofrälse. [Rimlig förklaring]
- b) Kyrkan samarbetade med kungen. [EJ rimlig förklaring]
- c) Klostren hjälpte sjuka och skadade. [Rimlig förklaring]
- c) Klostren hjälpte kungen med latin. [EJ rimlig förklaring]

Bedömningskommentar:

Båda förklaringarna på delfråga a bedöms som rimliga. På delfråga b är den andra förklaringen, att ”kyrkan samarbetade med kungen”, för vag: svaret visar inte hur detta samarbete ledde till ökad rikedom för kyrkan. Den andra förklaringen på delfråga c bedöms också som orimlig för att den är vag: om en kung behövde översättarhjälp kunde det erhållas på fler håll. Svaret innehåller sammanlagt fyra rimliga förklaringar spridda på alla tre delfrågor, vilket gör att svaret som helhet bedöms som utvecklat och relativt väl underbyggt.

Elevsvar med välutvecklat och väl underbyggt resonemang

- a) Munkar kom till nordnorden och missionerade. [Rimlig förklaring]

- a) Människor åkte till Europa och kom hem med nya idéer om kristendomen. [Rimlig förklaring]

- b) Kyrkan tog in skatt den kallas för tionde det innebär att bönderna och borgarna betalade en tiondel av allt dom tjänade. [Rimlig förklaring]

- b) Kungen och adelsmännen skänkte saker till kyrkan för att få det bättre efter döden. [Rimlig förklaring]

- c) Kloster var viktiga för att dom hade kontakt med kloster i andra länder så vi fick ny vetenskap och teknik, men även läs och skriv konst. [Rimlig förklaring]

- c) Och dom var bra på sjukvård så speciellt nunnekloster var lite som sjukhus, och dom odlade växter som hjälpte mot sjukdomar. [Rimlig förklaring]

Bedömningskommentar:

I den här lösningen har alla delsvår bedömts som rimliga. På delfråga a ges två rimliga förklaringar, dels missionsverksamhet, dels att nordbornas resor ledde till att de mötte kristendomen och förde med sig idéerna tillbaka till Norden. På delfråga b beskrivs tionde och att adel och kungligheter skänkte gåvor till kyrkan, två rimliga förklaringar. På den sista delfrågan beskrivs klosters kontakter med andra kloster i Europa som ett sätt att få in nya kunskaper i samhället samt klosters sjukvård. Båda dessa har bedömts som rimliga förklaringar.

Uppgift 8 – Digerdöden

Formulering av uppgiften

- a) Hur spreds pesten?
- b) Vad trodde medeltidens människor att pesten berodde på?
- c) Vilka konsekvenser fick digerdöden i Sverige?

Påstående	
Adelns inkomster minskade.	X
Det blev inga fler utbrott av pest.	
Kvinnorna fick en starkare ställning i samhället.	
Många bönder fick mer mark att odla på.	X
Många jordbruk lades ned.	X
Många människor slutade att tro på Gud.	
Människor slutade bo i städer.	
8 av 10 personer dog.	

Uppgiftens utgångspunkt

- Nordens kulturmöten med övriga Europa och andra delar av världen genom ökad handel och migration, till exempel genom vikingatidens resor och medeltidens handelssystem.
- De nordiska staternas bildande.
- Kristendomens införande i Norden. Religionens betydelse för kulturer och stater i Sverige och de övriga nordiska länderna samt konsekvenser av dessa förändringar för olika människor och grupper.

Bedömningen utgår från följande del av kunskapskraven:

Eleven har **grundläggande/goda/ mycket goda** kunskaper om historiska förhållanden, skeenden och gestalter under olika tidsperioder. Eleven visar det genom att föra **enkla och till viss del/utvecklade och relativt väl/välutvecklade och väl** underbyggda resonemang om orsaker till och konsekvenser av samhällsförändringar och människors levnadsvillkor och handlingar.

Bedömningsaspekter och progression

I vilken utsträckning eleven

- ger rimliga beskrivningar av hur pesten spreds och av människors föreställningar om vad den berodde på
- identifierar rimliga konsekvenser av digerdöden

Obs! Svaren på deluppgifterna a, b och c ska bedömas tillsammans. Deluppgift a och b kan ge ett rimligt svar vardera. Deluppgift c ger upp till tre rimliga svar om alla tre rimliga konsekvenser identifieras. Alltså kan en elev få max fem rimliga svar på de tre uppgifterna tillsammans.

Enkla och till viss del underbyggda resonemang	Utvecklade och relativt väl underbyggda resonemang	Välutvecklade och väl underbyggda resonemang
Eleven har sammanlagt två rimliga svar på de tre uppgifterna.	Eleven har sammanlagt fyra rimliga svar på de tre uppgifterna.	Eleven har sammanlagt fem rimliga svar på de tre uppgifterna.

Exempel på rimligt innehåll i elevsvar:

- **Orsak till spridning:** Via råttor, via loppor, via människor som flydde undan pesten men redan var smittade.
- **Samtida tankar om orsaker:** Straff från Gud, giftiga ångor från jorden, att någon förgiftade dricksvattnet, att den spreds med vinden.

Exempel på elevsvar:

Elevsvar som inte bedömts som rimliga på uppgift 8a och 8b

- a) Genom att människor kastade sopor och då kom det fram giftiga råttor som gav en pästen.
- b) Av en råtta eller en loppa eller en växt

Bedömningskommentar:

Eleven anger inget rimligt orsakssamband i sitt svar på uppgift 8 a. Råttor har troligen alltid intresserat sig för människors avfall. Att avfallet kunde locka fram ”giftiga” råttor och att de på så sätt ”gav” människorna pesten är inget orsakssamband som specifikt handlar om pesten. Det verkar snarast vara så att eleven här ger uttryck för en generell kunskap om att råttor kan sprida sjukdomar. I svaret på uppgift 8 b ges inget besked om vad medeltidens människor trodde att pesten berodde på.

Elevsvar som bedömts som rimliga på uppgift 8a och 8b

- a) pesten spreds med loppor som hoppade över till människan.
- b) De trodde att det var guds straff för att de inte sköt sig som han ville.

Bedömningskommentar:

I svaret på delfråga a beskriver eleven att pesten spreds till människan med loppor. I svaret på delfråga b tar eleven upp en föreställning som dåtidens människor använde för att förklara pesten, att Gud straffade dem av något skäl.

Uppgift 9 – Livet på landsbygden under medeltiden

Formulering av uppgiften

Beskriv skillnader mellan böndernas och adelns liv under medeltiden.

Uppgiftens utgångspunkt

- Vad begreppen förändring, likheter och skillnader, kronologi, orsak och konsekvens, källor och tolkning betyder och hur de används i historiska sammanhang.

Bedömningen utgår från följande del av kunskapskraven:

Eleven har **grundläggande** kunskaper om historiska förhållanden, skeenden och gestalter under olika tidsperioder. Eleven visar det genom att föra **enkla och till viss del/utvecklade och relativt väl/väluvecklade och väl** underbyggda resonemang om orsaker till och konsekvenser av samhällsförändringar och människors levnadsvillkor och handlingar.

Bedömningsaspekter och progression

I vilken utsträckning eleven

- beskriver skillnader i levnadsförhållanden mellan bönder och adelspersoner under medeltiden
- använder kunskaper om historiska sakförhållanden för att förklara eller motivera sitt svar
- visar förståelse för att de skilda levnadsvillkoren hänger samman med gruppernas olika rättigheter och skyldigheter

Enkla och till viss del underbyggda resonemang	Utvecklade och relativt väl underbyggda resonemang	Väluvecklade och väl underbyggda resonemang
Eleven beskriver en rimlig skillnad i hur bönder och adel levde under medeltiden. Eleven använder ett rimligt historiskt sakförhållande för att konkretisera och fördjupa beskrivningen.	Eleven beskriver två rimliga skillnader i hur bönder och adel levde under medeltiden. Eleven använder två rimliga historiska sakförhållanden för att konkretisera och fördjupa beskrivningen.	Eleven beskriver tre rimliga skillnader i hur bönder och adel levde under medeltiden. Eleven använder två rimliga historiska sakförhållanden för att konkretisera och fördjupa beskrivningen. Ett av de historiska sakförhållandena berör någon av gruppernas olika rättigheter eller skyldigheter i det medeltida samhället.

Exempel på rimligt innehåll i elevsvar:

- **Bönders och adelspersoners vardag:** Bönder arbetade huvudsakligen med matproduktion (jordbruk, boskapsskötsel) samt skötte hus och vägunderhåll. En vardaglig syssla för adeln kunde vara att övervaka sin egendom, arrangera gästbud, hålla kontakt med andra överhetspersoner, att döma i tvister, att träna sig själv eller soldater för strid. Att adeln förväntades stöda kungen och kunde vara rådgivare till kungen är andra exempel på rimliga sakförhållanden.
- **De fysiska livsbetingelserna:** Adelsfamiljen var som regel rikare än bondefamiljen: adeln hade tillgång till mer och kvalitativt bättre mat och kläder, större hus och relativt sett större materiell trygghet.
- **Olika rättigheter och skyldigheter i det medeltida samhället:** Både adeln och bönderna hade rättigheter och skyldigheter men de såg helt olika ut. Böndernas skyldighet var att betala tionde till kyrkan, skatt till staten och att utföra visst arbete åt adeln. De som inte ägde sin jord (så kallade ”landbor”) måste också betala en viss avgift till jordägaren (som kunde vara adeln, kyrkan eller staten). Böndernas rättigheter handlade i hög grad om rätten att bo kvar och att bruka sin jord, oavsett om de ägde den eller var landbor. De hade också rätt att få visst skydd i händelse av krigshandlingar i trakten. Adeln var befriad från skatt men var skyldig att stödja kungamakten och att gå i krig på kungens sida. Till adelns plikter hörde också att beskydda kyrka och bondebefolkning.
- **Olika egenintressen:** Adeln och bönderna hade skilda egenintressen knutna till de olika samhällsrollerna. Ibland kunde det leda till öppna konflikter om exempelvis skatternas nivåer eller hur mycket arbete och vilket slags arbete bönderna skulle göra åt adeln.

Exempel på elevsvar:

Elevsvar som inte motsvarar enkelt resonemang

Skillnaderna mellan adel och bönder var att bönderna jobba och adeln slappa.

Bedömningskommentar:

Även om detta svar verkar identifiera och utgå från en viktig skillnad mellan adel och bönder vad gäller (fysiskt) arbete (och kanske också om deras olika egenintressen) är det inte rimligt att beskriva adelns åtaganden som att ”slappa”. Svaret saknar konkretion. Vad var det bönderna arbetade med? Vilka var adelns åtaganden?

Elevsvar med enkelt och till viss del underbyggt resonemang

Bönderna fick slita dag ut och dag in. Adeln behövde ejdet. Adeln tränade för att bli riddare & adelsbarnen kunde gå i skolan i klosterna. Bönderna bodde väldigt litet och enkelt. Adeln hade stora hus, fina.

Bedömningskommentar:

Svaret börjar med en beskrivning av arbetsuppgifter som inte bedöms som tillräckligt tydlig: vad slet bönderna med? Beskrivningen av skilda livsbetingelser i form av olika bostäder bedöms dock som rimligt. Sakförhållandet att adelsbarnen hade möjlighet att utbilda sig bedöms även det som rimligt.

Elevsvar med utvecklat och relativt väl underbyggt resonemang

Bönder hade inte så mycket pengar dom var tvungna att odla för att leva och dom var tvungna bätala skatt med djur och mat. Adel var rika och mektiga dom var inte tvungna att betala skatt och behövde inte jobba för att leva och dom kund bli ridar.

Bedömningskommentar:

Eleven svar beskriver livsbetingelserna för de två grupperna genom att beskriva bönderna som fattiga och adeln som ”rika och mektiga”. Denna skillnad underbyggs med sakförhållandena att bönderna betalade skatt, medan adeln inte behövde det. Svaret tar också upp böndernas arbetsuppgifter - att de arbetade med odling. För adelns del beskriver svaret först bara att de ”behövde inte jobba för att leva”, vilket är för otydligt för att bedömas som ett rimligt svar. Eleven lägger dock till att adeln kunde bli riddare, vilket gör att svaret därmed bedöms innehålla en rimlig beskrivning av skillnader även på denna punkt.

Elevsvar med välutvecklat och väl underbyggt resonemang

Det skiljer sig jätte mycket, man kan börja med att, bönder var ett vanligt fattigt folk som levde för sig själv. Adeln var också en bonde från början, fast rika, och om man hadde hästar på den tiden var man storm rik, så kungen använde adeln till krig, för dom hade hästar.

Adeln lovade kungen att alltid hålla med och hjälpa kungen. På dagarna sliter bonden på sin gård, den får bland annat: matta djuren, skörda åkerna, vatna växterna och annat slit. Adeln gör nästan tvärtom, ibland är dem på krig eller är hemma hoss sig i en borg.

Adeln fick mat och kläder igenom massa mängder pengar, medans bonden slet för att få tillräckligt med mat, och kläderna sydde dem själva för hand. Det var en massa skillnader på den tiden!

Bedömningskommentar:

Svaret innehåller flera tydliga skillnader mellan de två gruppernas uppgifter och livsbetingelser. Bönderna beskrivs som ”vanligt, fattigt folk” som arbetade på gården för att få ihop mat. Adeln beskrivs som rik, framför allt sysselsatt med krigföring, och inte i behov att själva skaffa mat. Denna beskrivning underbyggs med flera rimliga sakförhållanden, som att hästar innebar rikedom (och hade en koppling till krigföring), vad böndernas vardagliga sysslor kunde vara, och att adeln lovade att hjälpa kungen. Det sistnämnda sakförhållandet indikerar att eleven har förståelse för adelns särskilda skyldigheter gentemot kungen i det medeltida samhället.

Uppgift 10 – Utvecklingslinjer i Norden under medeltiden

Formulering av uppgiften

Kryssa efter varje påstående om det gäller för 900-talet, för 1200-talet och för 1400-talet.

	900-tal	1200-tal	1400-tal
De flesta människor livnärde sig på jordbruk.	X	X	X
Birka var en viktig plats för handel.	X		
Det fanns vikingar.	X		
Det gick att trycka böcker.			X
Människor i Norden gjorde handelsresor över Östersjön.	X	X	X
Norden styrdes av den danska kungen/drottningen.			X
Det fanns kloster.		X	X
Det var krig om vem som skulle vara kung i Sverige.		X	X
Det fanns trälar (slavar) i Sverige.	X	X	
Hansan hade en viktig roll för handeln.		X	X
Det fanns riddare (adel) i Sverige.		X	X

Vid bedömningen av uppgiften **ska samtliga rutor som är rätt räknas**. Har eleven lämnat en ruta tom som ska vara tom räknas det som 1 rätt, har eleven kryssat för en ruta som det ska vara kryss i är det 1 rätt. Det finns 27 rutor i uppgiften och således är maxresultatet 27 rätt. Ett enkelt sätt att göra bedömningen av uppgiften är att skapa en rättningsmall med en plastficka eller motsvarande som kan läggas över elevernas lösningar.

Uppgiftens utgångspunkt

- Nordens kulturmöten med övriga Europa och andra delar av världen genom ökad handel och migration, till exempel genom vikingatidens resor och medeltidens handelssystem.
- De nordiska staternas bildande.
- Kristendomens införande i Norden. Religionens betydelse för kulturer och stater i Sverige och de övriga nordiska länderna samt konsekvenser av dessa förändringar för människor och grupper.

Bedömningen utgår från följande del av kunskapskraven:

Eleven kan undersöka utvecklingslinjer inom kulturmöten, migration, politik och levnadsvillkor och beskriver då **enkla/förhållandevis komplexa/komplexa** samband mellan olika tidsperioder.

Bedömningsaspekter och progression

I vilken utsträckning eleven

- uppfattar samband mellan 900-talet, 1200-talet och 1400-talet avseende olika historiska företeelser

Enkla samband	Förhållandevis komplexa samband	Komplexa samband
18-20 rätt	21-23 rätt	24-27 rätt

3. Resultatsammanställning och underlag för återkoppling

Längst bak i detta häfte återfinns ett kopieringsunderlag bestående av två olika formulär för sammanställning av resultat. Det ena formuläret kan användas för individuella elevers resultat medan det andra är avsett för sammanställning av en grups resultat.

Hur kan resultaten tolkas?

Följande frågor kan användas för att tolka resultaten både på elev- och gruppnivå:

- Vilka mönster kan ses i elevernas svar och prestationer på uppgifterna, t.ex. i relation till uppgifternas innehåll, format eller koppling till kunskapskraven?
- Är det någon del av kunskapskraven där resultatet utmärker sig åt något håll?
- Hur väl stämmer resultaten på uppgifterna i bedömningsstödet överens med elevernas övriga prestationer?

Ett exempel på ifyllt resultatsammanställning

Här nedan finns ett fingerat exempel om eleven Kim. Med utgångspunkt i detta exempel beskriver vi översiktligt hur resultatsammanställningarna kan användas.

Formulär för sammanställning av elevresultat

Elevens namn: Kim Datum: 20/4 Årskurs: 4

Förmåga	Uppgifter	Kunskapskrav
- att använda en historisk referensram som innefattar olika tolkningar av tidsperioder, händelser, gestalter, kulturmöten och utvecklingslinjer	2, 6, 7, 8, 9, 10	Eleven har grundläggande/goda/mycket goda kunskaper om historiska förhållanden, skeenden och gestalter under olika tidsperioder. Eleven visar det genom att föra enkla och till viss del/utvecklade och relativt väl/väluvecklade och väl underbyggda resonemang om orsaker till och konsekvenser av samhällsförändringar och människors levnadsvillkor och handlingar. Eleven kan undersöka utvecklingslinjer inom kulturmöten, migration, politik och levnadsvillkor och beskriver då enkla/förhållandevis komplexa / [...] samband mellan olika tidsperioder.
- att kritiskt granska, tolka och värdera källor som grund för att skapa historisk kunskap	3, 4, 5	Eleven kan tolka och visa på spår av historien i vår tid och föra enkla/utvecklade/väluvecklade och nyanserade resonemang om varför det finns likheter och skillnader i olika framställningar av historiska händelser, personer och tidsperioder.
- att reflektera över sin egen och andras användning av historia i olika sammanhang och utifrån olika perspektiv		
- att använda historiska begrepp för att analysera hur historisk kunskap ordnas, skapas och används	1	I studier av historiska förhållanden, skeenden och gestalter såväl som vid användning av källor och i resonemang om hur historia används kan eleven använda historiska begrepp på ett i huvudsak [...] fungerande sätt

Uppgift	i huvudsak fungerande sätt		
1. Medeltiden som tidsbegrepp	☒		

Uppgift	Enkla och till viss del underbyggda resonemang	Utvecklade och relativt väl underbyggda resonemang	Väluvecklade och väl underbyggda resonemang
2. Människors möten	☐	☐	
6 Kvinnor och män	☒	☐	
7. Kristendomen i Norden	☒	☐	☐
8. Digeröden	☒	☐	☐
9. Skillnader mellan adel och bönder	☒	☐	☐

Uppgift	Enkla samband	Förhållandevis komplexa samband	Komplexa samband
10. Utvecklingslinjer i Norden	☐	☐	☐

Uppgift	Enkla resonemang	Väluvecklade resonemang	Utvecklade resonemang
3. Föremål som källor	☒	☐	
4. Lagar som källor	☐	☐	☐
5. Att använda flera historiska källor	☐	☐	☐

Resultatsammanställningen visar att Kim har presterat svar som bedömts svara mot kunskapskraven i alla de tre förmågeområden som berörs av det här bedömningsstödet. När det gäller förmågan att använda en referensram har fyra av sex uppgifter (uppgifterna 6, 7, 8 och 9) bedömts motsvara enkla och till viss del underbyggda resonemang. Svaret på uppgift 2 var dock för allmänt hållet för att motsvara detta krav. Uppgift 10 som handlar om att undersöka utvecklingslinjer bedömdes inte heller motsvara ett svar med enkla samband mellan tidsperioder.

När det gäller uppgifter med anknytning till förmågan att hantera källor har Kim endast lämnat ett svar (på uppgift 3) som bedömts motsvara ett enkelt resonemang om källornas användning. Svaret på uppgift 4 bedömdes inte motsvara ett enkelt resonemang och uppgift 5 lämnades obesvarad. Begreppsuppgiften (1) har däremot svar som bedömts motsvara en i huvudsak fungerande användning.

Sammantaget stämmer resultatet på bedömningsstödet ganska väl med tidigare resultat under årskurs 4 där Kim i början av höstterminen hade svårigheter med de flesta typer av uppgifter. Emellertid har Kim efterhand visat tydliga tecken på att klara av allt svårare uppgifter i historia. Uppgifter som handlar om källor verkar dock fortsatt vara särskilt svåra för Kim.

Resultatsammanställning på gruppnivå

Resultat på gruppnivå kan användas som underlag för analys av undervisningen genom att ge en bredare bild av hur eleverna presterat i olika delar av bedömningsstödet, och därmed kan det också ge indikationer om hur undervisningen kan behöva utvecklas.

Formulär för sammanställning av elevresultat

Elevens namn: Datum: Årskurs:

Förmåga	Uppgifter	Kunskapskrav
- att använda en historisk referensram som innefattar olika tolkningar av tidsperioder, händelser, gestalter, kulturmöten och utvecklingslinjer	2, 6, 7, 8, 9, 10	Eleven har grundläggande/goda/mycket goda kunskaper om historiska förhållanden, skeenden och gestalter under olika tidsperioder. Eleven visar det genom att föra enkla och till viss del/utvecklade och relativt väl/välutvecklade och väl underbyggda resonemang om orsaker till och konsekvenser av samhällsförändringar och människors levnadsvillkor och handlingar. Eleven kan undersöka utvecklingslinjer inom kulturmöten, migration, politik och levnadsvillkor och beskriver då enkla/förhållandevis komplexa / [...] samband mellan olika tidsperioder.
- att kritiskt granska, tolka och värdera källor som grund för att skapa historisk kunskap	3, 4, 5	Eleven kan tolka och visa på spår av historien i vår tid och föra enkla/utvecklade/välutvecklade och nyanserade resonemang om varför det finns likheter och skillnader i olika framställningar av historiska händelser, personer och tidsperioder.
- att reflektera över sin egen och andras användning av historia i olika sammanhang och utifrån olika perspektiv		
- att använda historiska begrepp för att analysera hur historisk kunskap ordnas, skapas och används	1	I studier av historiska förhållanden, skeenden och gestalter såväl som vid användning av källor och i resonemang om hur historia används kan eleven använda historiska begrepp på ett i huvudsak [...] fungerande sätt

Uppgift	i huvudsak fungerande sätt		
1. Medeltiden som tidsbegrepp	☐		

Uppgift	Enkla och till viss del underbyggda resonemang	Utvecklade och relativt väl underbyggda resonemang	Välutvecklade och väl underbyggda resonemang
2. Människors möten	☐	☐	
6 Kvinnor och män	☐	☐	
7. Kristendomen i Norden	☐	☐	☐
8. Digerdöden	☐	☐	☐
9. Skillnader mellan adel och bönder	☐	☐	☐

Uppgift	Enkla samband	Förhållandevis komplexa samband	Komplexa samband
10. Utvecklingslinjer i Norden	☐	☐	☐

Uppgift	Enkla resonemang	Välutvecklade resonemang	Utvecklade resonemang
3. Föremål som källor	☐	☐	
4. Lagar som källor	☐	☐	☐
5. Att använda flera historiska källor	☐	☐	☐

Formulär för sammanställning på gruppnivå

Grupp/klass: Datum: Årskurs:

Markera antal elever som uppnått de olika nivåerna.

Uppgift	Ej belägg för nivå E	Belägg för nivå E	Belägg för nivå C	Belägg för nivå A
1. Medeltiden som tidsbegrepp				
2. Människors möten				
3. Föremål som källor				
4. Lagar som källor				
5. Att använda flera historiska källor				
6. Kvinnor och män				
7. Kristendomen i Norden				
8. Digerdöden				
9. Skillnader mellan adel och bönder				
10. Utvecklingslinjer i Norden				